

# gla

slovenske kulturne akcije

Leto 8. 3/4 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 28. 2. 1961

## MEJNIKI

Pred nekaj tedni smo slavili dvajseto obletnico smrti dr. Antona Korošca. Pri spominskih proslavah so govorniki zlasti v Argentini imeli obilno priliko podčrtavati pomen Koroščevega dela za napredek slovenske kulture, znanosti in umetnosti. Vse misli, vsi članki so izzveneli v končno ugotovitev, da je prav v Koroščevi dobi slovenska kultura dosegla visoko stopnjo avtonomije, ki ji je prav dr. Korošec sam pomagal do zmage. Do komunistične revolucije tej avtonomiji nikdo ni mogel več spodnesti tal ali ji odvzeti njeno vzvišeno mesto. Ko je ustanavljal naše najvišje znanstvene zavode, se udeleževal umetnostnih razstav in prireditev, je za dr. Korošca veljal pri presoji ustvarjanja samo en vidik: kvaliteta mu je bila vse in kdor je ustvarjal trajne slovenske kvalitete je bil služabnik duha slovenstva. Globoko ga je cenil, podpiral in ščitil. Prav med kulturnimi ustvarjalci je imel dr. Korošec največje prijatelje in spoštovalce.

Pot do te visoke stopnje v slovenskem kulturnem občestvu je bila dolga in ni bila lahka. Treba je samo vzeti drugi del Zgodovine slovenskega slovstva, ki je izšla pri Slovanski matici v Ljubljani, kjer v drugem delu univ. prof. dr. Anton Slodnjak (žrtev komunističnega obskurantizma) obravnava dobo slovenskega realizma, to je dobo Bleiweisa in njegovih posegov na polje slovenske politike in kulture. Kolikšna je pot, ki jo je od Bleiweisa do Korošca prehodila slovenska znanost in umetnost! Ker je imel Bleiweis Novice za svoj osebni list in je bil list dolgo časa edino slovensko ljudsko in politično glasilo, se je Bleiweis razvil v centralno slovensko osebnost. Predale svojega lista je izrabljaj zato, da je vse slovensko javno življenje uravnaval po obzorjih svoje bolj skromne izobrazbe. Ni bil razgledan v takratnih kulturnih problemih, o zakonih estetike in o višini idej je vedel komaj kaj več kot pa mu je mogla nuditi diploma živinozdravniške fakultete. Toda po letu 1848 je bil edini, ki je v slovenski politiki mogel kaj govoriti, ker je imel pač edini časopis. Zapletal se je v borbe z Levstikom, Jurčičem, Janežičem in Stritarjem, branil Koseskega proti Prešernu, zasidral slovenski konservativizem v ohromelost, ko je želel, da bi Slovenci v strahu za svoj obstoj ne smeli gledati dalje kot pa je segel pogled s stolpa farne cerkve.

Prihajalo je do pretresov, ki se vlečejo polni tragike skozi slovensko zgodovino tja do nastopa moderne. Zmagala pa je misel ustvarjalcev proti trmi "gasilcev", ki niso znali drugega kot sedeti na okópih utrd, "utrd slovenstva", dejansko pa pogosto le na udobnih sedežih lastne lenobe. In Bleiweis je imel toliko vpliva, da je v svoj tabor znal potegniti Tomana, Luko Svetca, Tomšiča in druge — pač z vabami, da jim je zagotavljal poslanske mandate v dunajski zbornici. Janežiču je borba prinesla zgodnjo smrt — jetiko, Levstik je podlegel, Stritar se je oddaljil slovenskemu svetu. Bili so poraženi, ker je Bleiweisu uspelo, da je zanesel zmedo in razkol med njihove prijatelje in razdril vezi prijateljstva med njimi samimi.

Časi so se spremenili in kakor je rasel nivo kulture, tako je rasel tudi tok, ki je oblikoval politično življenje slovenskega naroda. Toda zgodovina je slaba učiteljica, kadar se opajajo ob njej tisti, ki zaradi lastne ozkosti ne morejo najti harmonije v svetu, ki jih obdaja. Totalitarni režimi so v Evropi podrli vse zdrave temelje. Fašizem je rodil cenzuro in klečeplazenje, nacizem je zažigal knjige in umetnine in zavdil nemško kulturo vsaj za 20 let, komunizem je rodil ždanovščino. Vsi ti pojavi so le znak šibkosti političnega sistema! S silo, z lažjo in neiskrenostjo hoče tak sistem doseči podreditev duhovnega ustvarjanja molohu, ki se more dičiti s tem, da je v presoji kulture analfabet. Bučnost zunanjih političnih gest in izjav naj zakrije notranje mrtvilo in duhovno lenobo. Uradno je ždanovščina umrla, a njena senca se širi po vsem svetu še danes.

Slovenci smo od Bleiweisa do Korošca prehodili dolgo pot, polno kriz, a tudi lepih stvaritev in uspehov. Zgodovina je plemenita učiteljica: pot nazaj je nemogoča; kdor ji zavira pot ali podstavlja nogo, pade sam čez njo. Sence ždanova še strašijo.

Mi živimo v čudnih, valovitih časih, v katerih je zadobilo veljavo to, kar se je do zdaj dolgo zanemarjalo. V nemirnih dnevih pa vstane mnogo nemirnih ukov in obilo govorov, ki trdijo vsak svojo menitev; saj ravno to zavdaje gibanja celim narodom in posameznikom. Tako se je dan danes tudi porodila še v nekaterih Slovenih ta misel, da nam je popustiti svoje narečje, ako hočemo doseči pravo izobraženost. Na dnu tacih besed pak je položeno zdaj sicer še spijoče, ali vendar že spočeto upanje, da si s tem odrežemo nekoliko pota do samovladne knjižne slovenščine. Gospodje, to je imeniten, premisleka vreden posel. Ako se s tem zares približamo enemu pismenemu jeziku, potem sem jaz prvi med nami, ki pozabim slovenščino ter vse njene lepote, in poprimem se narečja, katerega si koli bodi; ako pa to ni res, nikakor ne vidim, in tudi ne morem videti, kakšno drugo dolžnost bi v jezikovnih zadevah imeli Slovenci razun te, da svoje narečje pišimo, spoštujemo in izobrazujemo. Temu gotovo jako važnemu premišljevanju posvetimo prvo uro slovenskega poduka...

Nalašč sem opomnil, na kateri stopnji stoji dan danes jezik slovenskega ljudstva, da bi videli, kako težko ga je učiti; da bi imeli potrpljenje, ko bi se namerilo, da bi vam jaz morda sam ne mogel dati vselej dovoljnega odgovora. Preverjen sem, da vse nas navdaja ljubezen do maternega jezika in ljubezen je potrpežljiva. Dokler je Slovenec na zemlji, še gotovo niso nikdar radovoljno zbrali se slovenski možje in mladenci iz same ljubezni do svojega jezika, da bi se ga družno učili, ne v Ljubljani, ne v drugih mestih naše dežele, kakor ste se zbrali vi gospodje. Sreča in blagor, vspeh in velik napredek naj bo plačilo vašega truda in ljubezni do svojega jezika in gotovo sadu ne bo manjkalo, če se poprimete dela s pravo gorečnostjo, s pravim veseljem, kakoršnega je vreden tak posel."

Fran Levstik:

"Berilo o slovenski književnosti, (Zbr. sp. V - str. 267).



## kronika

— Ob podpisih na PROŠNJO IN POZIV so nekateri podpisniki še pripisali: G. dr. Miha Krek: "Bog daj dober uspeh!" — Preč. g. p. Anton Preseren, slov. asistent D.J.: "Prav rad podpisem; ideali in nameni SKA so izredno velikega pomena za nas Slovence. Vam čestitam na delu in lepih uspehih in želim najobilnejšega božjega blagoslova Vam in vsem Vašim sodelavcem. — Pozdrav, pa korajžo!" — G. Ivan Avsenek: "Seveda rad podpisem. Mislim pa, da je to večja čast zame kot korist za Vas. Žalibože Vam kot upokojenec z drugim ne morem dosti pomagati. Skrbno pa sledim Vašemu delu! Kolikor morem soditi, delajo isto tudi moji prijatelji, samo jih že ni več veliko." — G. dr. Anton Kacin: "Veliko uspehov želim!" — G. ravn. Marko Bajuk: "Naša pomoč naj ne zaostaja za idealizmom in vero, ki jo izpričuje in oznanja Slovenska kulturna akcija s požrtvovalnostjo in idealizmom vseh sodelujočih."

— JUBILEJNO NAROČNINO SO PLAČALI: g. dr. Stane Šušteršič, ZDA, 25.— dolarjev; g. Pergar Ciril, Capital, 800.— pesov; g. Heller Dorjan, Capital, 800.— pesov; g. Petelin Albin, Palomar, 800.— pesov.

MECENSKI PRISPEVEK: g. N. N., Buenos Aires, mesečno 1000.— pesov, za štiri mesece 4000.— pesov.

V TISKOVNI SKLAD GLASA: č. g. Jožef Ferkulj, ZDA, 6.— dol.; č. g. prof. Anton Anžič, ZDA, 2.— dol.; g. Jože Kliček, 5.— dol.; č. g. Julij Čuk, Ekvador, 5.— dol.; g. Pergar Ciril, Capital, 150.— pesov; družina Ign. Fink st., Ciudadela, 200.— pesov; g. Počotnik Gabriel, San Martín, 150.— pesov; ga. Černič Martina, Villa Ballester, 100.— pesov; g. Skoberne Slavko, Castelar, 30.— pesov; T. J., Capital, 140.— pesov; g. Rode Anton, Ituzaingo, 300.— pesov; č. g. Stanislav Skvarča, Luján, 50.— pesov; g. Mikuš Štefka, Palomar, 100.— pesov; č. g. dr. Mirko Gogala, Campo de Mayo, 300.— pesov; g. Janez Kralj, S. Antonio de Padua, 50.— pesov; č. g. Ciril Turk, Nemčija, 25 DMK (okr. 500 pesov).

PRISPEVKI ZA ATLAS: č. g. Ciril Turk, Nemčija, 25 DMK; g. Avguštin Aleksander, Billingham, 50.— pesov; gdč. Bohinc Jelka, Ramos Mejía, 50.— pesov.

Vsem prisrčna hvala!

— Slikarica Aleksa Ivančeva je že nekaj mesecev v Maroku. Novembra je imela v Casablanci uspešno razstavo, ki ji je omogočila potovanje v notranjost. Pred Božičem je slikala tri tedne po osamljenih berberskih vaseh v Visokem Atlasu.

— ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE za leto 1961 je izšel na 272 straneh z bogatimi ilustracijami. V vrsti zbornikov-koledarjev je že trinajsti in je značilnost letošnjega gotovo v tem, da je bogat na člankih in razpravah iz slovenske politične zgodovine. Dvajseti obletnici smrti dr. Antona Korošca so posvečeni članki: Ob 20-letnici smrti največjega slov. državnika (dr. Miha Krek); Dr. Korošec in Hrvati (Joško Krošelj); takoj zatem je besedilo Ženevske pogodbe iz leta 1918 in Deklaracija po sklepu Ženevskega dogovora; dr. Miha Krek je tudi napisal članek: Iz življenja in dela dr. A. Korošca. O dogodkih v marcu 1941 pišeta dr. Frido Pogačnik: Na razpotju; Janko Hafner: Vl. Vauhnik in bombardiranje Beograda. — Na čelu Zbornika je esej dr. Milana Komarja: Pot iz mrtvila; pomemben esej

## obrazi in obzolja

### ANTON NOVAČAN KANDIDAT ZA BANA

Zadnji petek v marcu leta 1951 je v Posadas, glavnem mestu pokrajine Misiones, umrl pesnik in pisatelj dr. Anton Novačan. Bilo je na Veliki petek. Tudi letos je zadnji petek v marcu Veliki petek. Spet bo šel mimo nas nov datum črnega petka; spominjali se bomo poti tega ali onega izmed naših vrst. Anton Novačan je odšel pred desetimi leti, mi smo za deset bližje njegovi usodi. Tako odhajajo tisti, ki so bili polni podob in spominov o naši prehojeni poti. Nam se nalaga vsaj ta dolžnost, da zapišemo in ohranimo, kar vemo o njih, dokler so podobe o njih vsaj še nekoliko žive. Pietetnemu spominu na Antona Novačana in ohranitvi resnične podobe o naši zgodovini naj veljajo te vrstice.

Mislim, da je bil dr. Anton Novačan med zadnjimi, ki je v toku tedanje emigracije prišel iz Trsta med nas v Argentino. Najprej je živel nekaj tednov v hotelu v ulici Basavilbasso blizu Retira, dokler nam ni uspelo, da smo mu našli stanovanje v Belgranu, lepem delu Buenos Airesa in sicer v ulici Blanco Encalada. Tako je bil dve kvadri od mene in sva mogla nadaljevati tovaršiško pisanja in spominov, kakor se je ta rodila že na Olmati v času rimske emigracije. Srečavala sva se skorajda dnevno, včasih večkrat na dan. Bil je zelo delaven; vsaj nekaj ur na dan je pisal literaturo. Gradil je nadaljevanje Celjskih grofov, napisal nekaj prizorov Friderika Celjskega in že imel koncept za zaključek trilogije za Urha Celjskega.

Ob neki priliki sem ga vprašal, zakaj se je lotil snovi Celjskih grofov. Sicer je bil "Celjan" in mu je mogla biti snov blizu. Odgovoril mi je, da ga je prvič spodbudilo, ko je bil pisatelj dr. Ivan Tavčar na obisku v Celju. Tedaj se je kot študent sukal okoli njega. Opazil je, kako se je nekega dne dr. Ivan Tavčar zazrl proti razvalinam gradu Celjskih grofov, dolgo stal sredi ulice in vzdiknil: "Kdaj se bo rodilo pero, ki bo popisalo veličastje in tragedijo Celjskih grofov." Nič nisem odgovoril, le čutil sem, kako me je zbudilo in pri sebi sem sklenil začeti z obdelavanjem in študijem snovi o Celjskih grofov... Ne vem, ali je bil kdo v poznavanju zgodovine Celjskih grofov tako poučen, kakor je bil ravno dr. Novačan. Vem, da mi je ure in ure pripovedoval podrobnosti iz življenja Hermana, še več o Frideriku, najbolj pa mu je bil pri sreči Urh. Zanj je vedel vse: o njegovih poteh v Budimpešto, po Madžarski, o sporih s Huniadiji in o tragičnem koncu v Beogradu. Umor Urha je dognal podrobno, vedel je za pohištvo po hodnikih in dvoranah beograjske trdnjave.

Virov o tem v Novačanovih spisih ni. Ostali so le odlomki iz Friderika in — mislim — koncept za Urha. Pač pa so Celjski grofje po svoje "pomagali" Novačanu kot za zahvalo. Oddolžili so se mu...

Kot študent sem sledil Novačanovo politično pot. Nekoč ga je volina borba zanesla tudi v kraj blizu Ormoža, kjer se je njegov politični shod končal nad vse burno in se je moral njegov protikandidat po shodu dalj časa zdraviti v ormoški bolnici. Zapomnil sem si, da je bil tedaj Novačan vodja slovenske republikanske stranke, ki se je pozneje vezala z Radićevo republikansko stranko. Toda v nekaj letih se je marsikaj spremenilo, kakor se to v politiki rado dogaja. Iz njegovega pripovedovanja sem potem ugotovil, da je bil kmalu dober monarhist in celo v tesnih, skorajda prijateljskih zvezah s kraljem Aleksandrom. Vpraševal sem ga, kako se je to dogajalo in po spominu morem obnoviti:

"Stik z dvorom kralja Aleksandra so mi omogočili Celjski grofje. Ko sem kralju prvič pripovedoval o naših celjskih suverenih, so se mu kar zasvetile oči in vidno se je navdušil, ko sem mu razlagal, da so bili Celjski grofje v stiku s srednjeveškimi srbskimi kralji. Saj so Celjski grofje vstopili po Brankovičih celo v sorodstvene zveze s srbskimi kralji. Risal sem mu

— Pisatelj France Bevk je slavil l. 1960 svojo sedemdesetletnico. V reviji Naša sodobnost je o njem napisal daljši esej njegov rojak Lino Legiša. Pisatelj je še vedno zelo plodovit in objavlja ista številka revije odlomek novega daljšega romana izpod njegovega peresa. Kolikor se more presoditi, se je pisatelj tokrat še bolj klonil liniji partije in riše dogodke iz časov takoj po končani vojni.



zamisel Hermana Celjskega, da je že on hotel ustvariti veliko monarhijo Jugoslovancev na Balkanu, in ga opozarjal, kako bi bilo primerno, da bi monarhija moderne Jugoslavije navezala svojo tradicijo v Sloveniji na ideje, ki so prevevale že Celjske grofe. Kralj Aleksander me je poslej izredno rad poslušal in me nikdar ni prekinil, četudi sem včasih zahajal že v prevelike podrobnosti. Imel sem vtis, da je kralj Aleksander potem od časa do časa mislil na Slovence in Slovenijo v tem zrcalu in v mojem pripovedovanju je slutil vidik, ki naj bi podprl navzočnost celjskih zvezd v jugoslovanskem grbu.

Bil sem v Celju, ko se je sprožila kriza okoli imenovanja novega bana v Ljubljani. Zadeva se je takrat urejevala na Bledu. Zelo sem bil presenečen, ko sem prejel neko jutro brzoklikovno ministra dvora, ki mi je naročala, da naj takoj pridem na Bled. Niti to ni bilo navedeno, da gre za avdienco pri kralju Aleksandru. Če bi bil to slutil, bi vzel vsaj predpisano obleko s seboj. Ko sem prišel na Bled, sem pred kavarno Park srečal Josipa Vidmarja. Bil sem presenečen, še bolj pa me je presunilo, ko mi je hitel pripovedovati: "Ali veš, da si kandidat za bana... Le pripravi se — in glej, da boš dobro odrezal: saj vem, da bomo pod teboj in s teboj v Sloveniji vladali mi 'kulturniki', je zasikal, kakor je to znal le on, vljudni Mefisto.

Priznam, da mi je bilo nerodno, ko sem se z ministrom dvora vozil v Suvobor. Kralj Aleksander me je sprejel zelo prijetno, v kmalu sva bila v podrobnem obravnavanju problemov Slovenije, dasi mi ni rekel besede, za kaj gre... Ko sva že vse obdelala, je začel:

"Pa znaš ti, dragi Antune, ovaj vaš slovenački jezik — to treba napustiti, to više ne vredi, treba da radimo za jugoslovanski jezik..."

Takrat sem že vzklikel, je nadaljeval Novačan (kdor ga je le malo poznal, si ga more prav lahko predstavljati v navalu svete jeze). Seveda sem začel mirno in počasi, toda videl sem, kako je začel postajati kralj Aleksander nervozen, nestrpen je zrl vame, me poslušal do zaključka in potem rekel:

"Pa zašto ne bi — pa šta je to jezik — nije to tako strašno..."

"Kako," sem vzkliknil, "jezik je bil vedno naša največja svetinja in z njim smo se branili bolj kot pa se je kdo drugi mogel s puško..." Videl sem, da sem ga zadel, ko sem omenil "puško" — njega vojaka! Že med končevanjem razgovora je nenadoma vstopil minister dvora, kakor da bi bil poklican, se sklonil h kralju, ki mu je rekel nekaj besed na uho. Po besedi o puški se je kralj dvignil, mi dal roko in me brez besede odslavil.

Ko sem prišel v predsobje, je bil tam že dr. Drago Marušič. (Pozneje sem izvedel, da je bil tudi on klican na Bled in sicer že prejšnji dan.) Komaj sem bil dobro v svojem hotelu, je bilo objavljeno, da je za bana imenovan dr. Drago Marušič. In sledili so tisti žalostni časi, ko so strani Ivana Cankarja trgali iz slovenskih čitank. Imam čisto tak vtis, kakor da so tedaj hoteli dobiti slovenskega pesnika in pisatelja, ki naj bi opravljal to delo...

Popoldne sva se v hotelu srečala z Marušičem. Popeljal me je v kot dvorane, kot da bi se opravičeval in nazadnje začel celo jokati (dr. Marušič je sploh zelo rad jokal in je skoraj vsak govor na shodih končal s solzami v očeh in besedah). Jokala je tudi moja žena in njo sem razumel, ker mi je hotela vedno samo dobro... Ona je seveda videla samo eno stran medalje."

Zdaj počiva na pokopališču v Alemu mož, ki je odkrival slavo Celja in Celjskih grofov, iskal širših meja slovenskim obzorjem, legel med nami v grob tuje zemlje, tudi zato, ker ni veroval, da bi zvestoba puški mogla preseči ljubezen do lastnega jezika.

Ruda Jurčec

— Marqués de Cuevas je vodil veliko baletno skupino, ki je zaslovela po vsem svetu. Največ je nastopal v Parizu in jo smatrajo za obnoviteljico francoskega baleta v našem času. Pred kratkim je v Parizu razglasil, da se bo poslo-

vil od gledališča in sicer z uprizoritvijo baleta "La belle au bois dormant — Trnjuhčica". Opremil ga bo nad vse razkošno, nad 180 kostumov in angažiral je sedem prvih plesalcev svetovnega slove-

dr. Tineta Debeljaka je posvečen Prešernovi vernosti; isti je tudi napisal esej Ob smrti Ivana Preglja). O tretji jugoslovanski petletki piše I. A., zaključuje pa ta del knjige razprava dr. Ludvika Puša: Krščanska demokracija v svetu. — Literarni del prinaša med drugim prozo Marijana Marolta, Vinka Beličiča, J. Krivca, v pesniškem delu pa pesmi K. Vl. Kosa, Slavka Srebrnič, Stanka Janežiča, Marijana Jakopiča. O škofu dr. Gregoriju Rožmanu sta prispevala razpravi dr. C. Jelene in Pavle Rant. Obširen je letopisni del ter pogledi na zgodovino slovenske emigracije.

— Rojak, ki je v zamejstvu priznan znanstvenik, je pred kratkim obiskal slovensko domovino. Že dolgo vrsto let ni bil doma. Presenečen je z žalostjo ugotovil, da po uradih nižje uradništvo občuje z višjim v srbohrvaščini. Celo, ko govore s strankami, ne znajo prav po slovensko. Kaj takšnega se v tistih krajih ni godilo niti pod italijansko okupacijo.

— George Hoffman, profesor geografije na univerzi v Kansasu, je končal pisanje geografije Jugoslavije. Knjiga bo verjetno izšla spomladi 1961. v založbi Twenty Century Fund, v New Yorku.

— Med vidnimi kulturnimi organizacijami v Trstu je Slovenski kulturni klub, ki je za novo sezono pripravil celo vrsto kulturnih večerov. Klub je delo razdelil na dve veji: za akademike in starešine in za srednješolce. Na enem prvih večerov je bilo predavanje o slovenskem izseljenem vprašanju (za akademike in starešine). V drugi polovici januarja bo večer sodobne slovenske književnosti v Jugoslaviji, februarja pa večer ruske poezije; marca bo predavanje "Tržaški Slovenci v srečanju s kulturnimi tokovi tega stoletja"; sredi aprila bo večer o književnosti Slovencev v zamejstvu, koncem maja pa predavanje "Kaj je tržaškim Slovincem najbolj potrebno za obstanek in rast?" Nekatera predavanja bodo ponovili na sestankih za srednješolce.

— Knjižni dar Mohorjeve družbe v Celju za leto 1961 obsega: Koledar, ki je zelo pisan; večerniško povest je napisal pisatelj Janez Jalen in nosi naslov "Izpodbopana cesta". Delo je tretji del romana "Vozarji". Prof. dr. Trstnjak je napisal delo "Človek v stiski"; "Knjigo o tehniki" pa univ. prof. dr. Anton Kuhelj. Kot izredni knjigi sta izšli: 2. zvezek "Izbranega dela" F. S. Finžgarja, ki ga urejuje dr. Fr. Koblar in 5. zvezek "Izbranega dela" Fr. Ks. Meška, ki ga je uredil Viktor Smolej. Naklada je 80.000 izvodov in je s tem založba največja v Sloveniji klub šikanam režima.

— Goriška Mohorjeva družba prinaša za leto 1961: Koledar; Vodnjak je globok, roman italijanske pisateljice Ragazzi, ki ga je prevedla Jadviga Kornačeva; povest Gloriosa, delo lanske leto preminulega pisatelja Ivana Preglja.

## odmevi

— "Kanadska ameriška domovina" prinaša 23. novembra članek o kulturni izmenjavi. In tam med drugim pravi: "... V resnici smo daleč od tega, da bi slovenske kulturne ustvaritve postajale naša skupna duhovna last. Postavim nekaj primerov: Slovenska kulturna akcija v Argentini, ki tako vztrajno dela za svoj cilj in katere delo je tako potrebno za emigracijo, kakršna smo mi, celo od marsikaterega izobraženca ne dobi niti moralne opore, da bi se zanimal za njeno delo in bi tudi pri drugih vzbujal zanimanje zanjo..."



# doma in po svetu

— Koncem decembra 1960 je bil v Celovcu občni zbor organizacije slovenskih katoliških intelektualcev. Zborovanje je vodil g. Avguštin Čebul, obširno poročilo pa je podal tajnik dr. Valentin Inzko. Zveza je izdala obširno tiskano poročilo o delu v pretekli poslovni dobi. Izbrali so novi odbor: predsednik Hanzi Millonig, podpredsednik dr. Valentin Inzko, tajnik Avguštin Čebul, blagajnica Milica Zwitter in še trije odborniki, pregledniki računov in razsodišče.

— Državna založba Slovenije je izdala prevod pesniškega dela Rilkeja: "Pesem o ljubezni in smrti korneta Kristofa Ribkeja". Delo je eno izmed najlepših pesnitev Rilkejevih. Prevod je skrben in ga je opravil pesnik Fran Albreht.

— Unesco izdaja revijo "Preuves", ki ima v španski izdaji naslov "Cuadernos". V marčni številki (1960) je izšla novela "Državljan, sodišče", delo mladega sovjetskega pisatelja, ki se pa mora skrivati pod psevdonimom Abram Tertz. Ni znano, kako je novela prišla na zahod. Najprej je izšla v Varšavi in sicer v reviji "Kultura".

— Varšavska založba Czytelnik je sklenila izdati prevod romana Juša Kozaka "Šentpetr". Delo bo prevedla Halina Kalita. Varšavsko gledališče se tudi zanima za drame Bratka Krefta.

— Muenchenska založba Lebendiges Wissen je v Humboldtovi zbirki izdala "Taschenlexikon der Weltliteratur". Knjiga obsega 251 strani zelo drobnega tiska in je torej gradivo obilno. Poročevalec ljubljanskih "Naših razgledov" Tone Glavan se vprašuje, kdo je svet zagrešil, da v tem svetovnem leksikonu ni imena nobenega slovenskega pisatelja ali pesnika. Sicer se tudi Hrvatom ni godilo mnogo bolje, ker nista omenjena niti Miroslav Krleža in Ivo Andrić, ki se sicer sam prišteva celo k Srbom.

— GLAS prinaša mnogo gradiva z vseh področij sodobnega kulturnega ustvarjanja v svetu in v domovini! Naročniki ga plačujejo z naročnino, mnogim pa ga pošiljamo na ogled, v upanju, da se bodo odločili in postali redni naročniki.

Če se še niste odločili, podprite list s svojim prostovoljnim prispevkom v njegov tiskovni sklad in mu tako dajte svoj

GLAS

Isti omenja, da je italijanska založba Mondadori bolj pravična Slovincem v svojem delu Dizionario della letteratura universale contemporanea, ki bo obsegal štiri debele knjige (prva je že izšla). Najbrž bo to uspeh dejstva, da je med uredniki slovarja tudi Slovenec prof. Vekoslav Bučar, ki živi v Rimu.

— V rojstni hiši slikarja Ivana Groharja v Sorici na Gorenjskem so uredili sobo z njegovimi mladostnimi deli. Tako imamo v Sloveniji poleg Cankarjeve sobe na Vrhniki in na Rožniku, Prešernove v Vrbi in Župančičeve v Vinici v Beli Krajini še Groharjevo sobo.

— Izšel je tretji letnik Visokošolskega zbornika, ki obsega obdobje treh let 1958-1960. Obsega 222 tipkanih strani razmnoženine in prinaša prispevke visokošolcev z vseh delov sveta. Poleg Slovencev sodelujejo tudi Slovaki, Poljaki; prinaša zelo pisano gradivo in dragoceno kroniko o delu in življenju naših ljudi po svetu.

— Založba Sigbert Mohn v Nemčiji je izdala razkošno opremljeno antologijo svetovne lirike. Knjiga nosi naslov "Panorama moderne lirike". Uredila sta jo Rudolf Hartung in Guenter Steinbrinker. Objavljenih je okrog 1000 lirskih pesmi sodobnih pesnikov iz 25 dežel; vpoštevani so tudi jugoslovanski avtorji. Nekatere pesmi so bile prvič prevedene v nemščino. Uredniki so poudarili, da so skušali objaviti pesmi zlasti malih narodov. Povod za izdajo te knjige so dali nemški kritiki, ki naglašajo, da se najintenzivneje izraža pesniška sodobnost v moderni liriki.

— Po zgledu Nobelove akademije na Švedskem so na Danskem ustanovili "Literarno akademijo", ki bo štela 12 članov, danskih književnikov in bo zlasti skrbela za to, da bodo pri Nobelovi akademiji bolj upoštevali skandinavske avtorje. Akademija bo vsako leto podeljevala mednarodno literarno nagrado.

— Salvatore Quasimodo, predlanski Nobelov nagrajenec za literaturo, v Italiji ni ravno priljubljen. Koncem 1960 je napisal dramsko delo "Ljubezen Galatea", premiera pa ne bo v Italiji, ampak v Stockholmu na švedskem. Quasimoda prevajajo največ ravno na švedskem.

— V Ljubljani je dne 6. decembra 1960 umrl prof. Josip Wester, ugledni slovenski javni delavec in pisatelj, zlasti je bil znan kot sodelavec Planinskega vestni-

ka. Med svojimi sodelavci ga navaja tudi list "Družina", verski mesečnik, ki izhaja v Novi Gorici (list je edini verski list v Sloveniji). Pogrebne slovesnosti je ob številni asistenci duhovnikov opravil prelat Josip Šimenc. Med boleznijo je namreč prof. Wester izrazil željo, da naj duhovniki — njegovi bivši učenci poskrbe za vse verske obrede. Umrl je v 85. letu starosti.

— Vlogo Judeža v pasionu, ki ga predvajajo na festivalih v Oberramergauu, igra J. Schweighofer. Izraelska vlada je povabila igralca na obisk Palestine v znak zahvale, ker je v Judu podal njegove človeške poteze tako iskreno, da ni bil prikazan le kot "zlobni hudodelec".

— Igor Šentjerc, Slovenec, ki je postal po l. 1948 nemški pisatelj, je pri založbi Kindler v Münchenu izdal svoje tretje delo, roman: "Der stillbare Strom". Knjiga ima 500 strani in pripoveduje zgodbo o zdravniku v zadnji vojni. Prejšnji deli sta "Gebet für den Mörder" in "Bumerang". "Molitev za morilca" bi morala iziti ok. decembra 1959 v francoskem prevodu pri založbi Julliard v Parizu, toda dosedaj še ni bilo mogoče zaslediti novico, ki bi izid prevoda potrjevala. Delo "Bumerang" je bilo v Nemčiji tudi filmano.

— Jugoslovanski odbor za izbor kandidatov za Nobelovo literarno nagrado je mnenja, da bi mogla prejeti to najvišjo svetovno nagrado Ivo Andrić ali Miroslav Krleža. Glavna njuna dela pa je treba prevesti, da morejo potem člani švedske akademije in druge akademije po svetu preценiti njuno vrednost. V kratkem presledku sta izšli v nemščini in švedščini knjigi Iva Andrića: Most na Drini in Traviška kronika. Francoske založbe pa so sedaj začele objavljati prevode del Miroslava Krleže. Lani je bil močan kandidat Ivo Andrić; letos mislijo staviti nade na Miroslava Krležo. Pri švedski akademiji res da velja "zakonitost"; Pasternaku (1958) je naslednje leto sledil Quasimodo, italijanski poet skrajne levice.

— Newyorška založba Pageant Books je v bibliofilski opremi izdala faksimile prve Guttenbergove biblije. Cena je bila res samo za bibliofile: 300 dolarjev za izvod!

TARIFA REDUCIDA  
Concesión 6228

Registro Nacional  
de la Propiedad Intelectual  
Nº 624.770

"GLAS" je štirinajstdnevnik. Izdaja ga Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, R. Mejía, FCNDFS, Buenos Aires, Argentina. Ureja Ruda Jurčec. Tiska tiskarna "Baraga", Pedernera 3253, Buenos Aires.